

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยการฝึกอบรม

หลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม*

Training of Moral Clinic Group Course for Youth Morality Development

¹พระอรรถพล ทองสง

Phra Attapol Thongsong

นิรันตร์ จุลทรัพย์

Niran chullasap

จรัส อติวิทยากรณ์

Charas Atiwithayaporn

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

¹Corresponding author email: attapol_kwang@hotmail.com

Received: June 29, 2021; **Revised:** June 29, 2021; **Accepted:** June 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม 2) เปรียบเทียบการมีคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ระยะก่อนและระยะหลังการฝึกอบรม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เยาวชนที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ณ วัดภูเขาหลง ระหว่างปีการศึกษา 2563 จำนวน 100 คน โดยใช้การ

* ปรับปรุงต้นฉบับจากการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะพุทธศาสตร์ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 26 มีนาคม 2564

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 7.61 จากผลการวิจัยพบว่า 1) คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้คือ ด้านความกตัญญู ด้านวินัย ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสามัคคี ตามลำดับ 2) เยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่าที มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยของระยะหลังการฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของเยาวชนก่อนเข้ารับการฝึกอบรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณธรรมจริยธรรม, เยาวชน, หลักสูตรการฝึกอบรม

Abstract

The purposes of this research were to study 1) Level of moral ethics among adolescent students attending Clinic Group course of morality. 2) Compare the moral and ethical aspects of the adolescent students receiving the training moral Clinic Group Course Pre- and post-training phases. The sample size was determined by using Mathayomsuksa 1-3 students who attended the Moral Clinic group course at Phu Khao Long temple during the 2020 academic year, 100 people by a purposive sampling. The instrument used for the data collection was a questionnaire with the reliability were. 761. The results of the study were as follows : 1. Morality and ethics of the youth who attended the Clinic Group course overall, it was at a moderate level. When considered individually, it was found that it was also at a moderate level. The descending mean is as follows: The aspect of gratitude. Discipline, self-awareness, harmony and respectively. 2. The youth who attend Clinic Group course before and after attending the training. When testing the difference of mean score, t-test. There was a statistically significant difference at the 0.01 level with the mean scores of the post-training period. Higher than the average score of youth students prior to training.

Keywords: Development, Moral, Youth, Training

บทนำ

ภาวะทางเศรษฐกิจและค่านิยมที่เปลี่ยนไปอันเกิดจากการทำงานหาเลี้ยงชีพในภาวะเศรษฐกิจย่ำแย่กันถ้วนหน้าในขณะนี้ ทำให้เกิดปัญหาและความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น ล้วนมีที่มาจากการที่ทั้งพ่อและแม่ต่างออกไปทำงานนอกบ้าน และการทำงานนี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของลูก ไม่ว่าจะทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เมื่อพ่อแม่มีความกดดันมาก ความอ่อนโยนที่จะทำให้ลูกผูกพันก็น้อยลง ทำให้ความเครียดมีผลต่อการเกิดความวิตกกังวล คุณพ่อคุณแม่จึงต้องจัดสรรเวลาทำงานกับการดูแลลูกให้ดี

สิ่งสำคัญอีกประการคือ ไม่ทำสิ่งที่ผิดศีลผิดธรรมให้ลูกเห็น ส่วนวัยรุ่นเอง เป็นวัยที่เข้าใจยาก วัยรุ่นที่มีความรุนแรงส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีอะไรดีพอ (Self-Extreme) และเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ พ่อแม่ไม่สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเองได้ เพราะไม่มีเวลาและตามใจลูก เวลาที่เด็กมีปัญหา จึงแสดงออกทางอารมณ์ได้ง่าย สิ่งที่สังคมมุ่งเน้นอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ทางด้านการศึกษาที่เน้นการแข่งขันทางการเรียน การสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเป็นคนดี การสอนเด็กทางการเสียสละ มีน้ำใจ จิตอาสา คุณธรรม และจริยธรรมก็น้อย เพราะโรงเรียนเน้นการวัดผลที่คะแนนเพียงอย่างเดียว เด็กจำนวนมากต้องเรียนกวดวิชา เด็กบางคนต้องเรียนทุกวัน ส่วนเด็กได้รับการยอมรับจากครูและผู้ใหญ่คือเด็กที่เรียนดี เด็กที่เรียนไม่ดีคือเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับ สังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องการการยอมรับ ถ้าเขาไม่ได้รับการยอมรับก็จะไปกับเด็กที่เกเร เพื่อนที่เกเรจะเปิดใจและยอมรับเขา เช่น การแข่งมอเตอร์ไซด์ การชกต่อย การใช้ยาเสพติด เป็นต้น (ศิริไชย หงส์สงวนศรี, 2562)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสม อันเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดู และการบ่มเพาะพฤติกรรม ความรุนแรงจากครอบครัวและสภาพแวดล้อม ปัญหาเหล่านี้ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่มีใช้กระแสน้ำหลักของคนในสังคมใหญ่ในเมืองหลวง ขณะเดียวกันหลายพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาความเป็นเมืองและสังคมสมัยใหม่ เด็กและเยาวชนต่างก็เผชิญปัญหาทางสังคมไม่แตกต่างกัน อาทิ จังหวัดสงขลา นับเป็นจังหวัดใหญ่ของภาคใต้ตอนล่าง ที่ต้องเผชิญกับปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมด้านลบของเด็กและเยาวชนไม่แตกต่างจากจังหวัดใหญ่ ๆ ในภูมิภาคอื่น ซึ่งภาพรวมของเด็กไทยในชุมชนท้องถิ่น ที่ขยายเติบโตเป็นเมืองใหญ่ มีลักษณะที่

สำคัญ คือ เด็กในสังคมเมืองจะเป็นกลุ่มวัตถุนิยม มีพฤติกรรมการณ์นอนดึกและตื่นสายอันเนื่องมาจากการใช้อินเตอร์เน็ตมากเกินไปจนกลายเป็น “สังคมก้มหน้า” ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวลดน้อยลง ส่งผลให้สภาพร่างกายอ่อนแอ ขาดการ ออกกำลังกาย หรือการทำกิจกรรมกลางแจ้งอย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกัน กลับมีพฤติกรรมชอบการอยู่คนเดียว และมีแนวโน้มใช้สารเสพติดเพื่อบำบัดความเครียดมากขึ้น เช่น สุรา บุหรี่ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำลง ความอดทนอดกลั้นต่อการยั่วมีน้อยลง การยับยั้งชั่งใจน้อยลง จึงมีพฤติกรรมกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรมเพิ่มขึ้น รวมถึงการมีพฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานสังคมที่ยอมรับได้ เช่น การเปลี่ยนคู่นอนบ่อย การมีเพศสัมพันธ์เพื่อสะสมแต้ม หรือแม้แต่การมีเพศสัมพันธ์พร้อมกันหลายคนและสลับคู่นอนกันได้ ฯลฯ จึงนำไปสู่การตั้งครมไม่พึงประสงค์ และการออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้เด็กต้องมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวในขณะที่ตนเองยังเยาว์วัยเพิ่มสูงขึ้น และต้องกลายเป็นคุณย่าหรือคุณยายในช่วงวัย ๔๐ เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2556)

นอกจากนี้ ปัญหาเด็กและเยาวชนที่สำคัญในปัจจุบัน นั่นคือ ปัญหาขาดจิตสาธารณะ และจิตสำนึกสาธารณะ การให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนรวม นับเป็นแนวโน้มที่ยังชัดเจนต่อคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่มีมองตนเองเป็นศูนย์กลางของความสุข พึงพอใจกับการได้รับประโยชน์ ขาดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ขาดคุณธรรม การเสียสละเพื่อคนอื่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เห็นได้จากการเป็นอาสาสมัครในโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจางหายไปจากสถาบันการศึกษาแทบทุกแห่ง แต่กลับเห็นเด็กและเยาวชนจำนวนมากสนใจตัวเอง เพศตรงข้าม และกลุ่มพรรคพวกเพื่อนฝูงที่สนุกสนาน และดำเนินชีวิตไปตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ทุกขณะ และยังพบว่า เด็กไม่สนใจเข้าวัด โบสถ์ มัสยิด เพื่อปฏิบัติศาสนกิจตามหลักศาสนาของตนเอง ขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ศาสนา วัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องสร้าง เยาวชนเหล่านั้นหันกลับมาหาพระพุทธศาสนาจึงจำเป็นต้องเสนอแนวคิดที่จะช่วยสร้างบุคคลที่มีศักยภาพในการเป็นผู้ชักชวนในกิจกรรมที่สมควร ชักชวนในวชิระที่สมควร ชักชวนในธรรมที่สมควร จึงสามารถปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 11 หน้า 149)

26 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

กลุ่มคลินิกคุณธรรมเป็นกลุ่มพระวิทยากรที่ทำการอบรมแก่เยาวชนมาอย่างยาวนานที่วัดภูเขาหลง จ.สงขลา โดยจัดหลักสูตรภายใต้การพัฒนาชีวิตตามหลักไตรสิกขาคือศีล สมาธิ และปัญญา ทั้งยังได้ผสมผสานรูปแบบกิจกรรมในด้านระเบียบวินัย และกิจกรรมร่วมสมัยคือแนวคิดจิตวิทยาการให้คำปรึกษาด้วยมุ่งเน้นให้เกิดทั้งความรู้คู่คุณธรรม จึงทำให้เกิดรูปแบบการอบรมที่ช่วยพัฒนาเยาวชนที่เข้ามาอบรมได้พัฒนาทางด้านกายภาพ จิต อารมณ์และปัญญาตามลำดับ

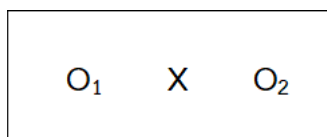
บทความนี้จึงต้องการนำเสนอระดับการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม และเปรียบเทียบการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมระยะก่อนและระยะหลังการฝึกอบรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีรายละเอียดดังนี้

เป็นการทดลองใช้หลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำเร็จรูป คือ คู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ฝึกอบรมให้แก่นักเรียนวัยรุ่นจำนวน 100 คน ในระยะเวลา 3 วัน 2 คืน รวม 26 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการกึ่งทดลองด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัย ได้กำหนดแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง เป็นแบบวิจัยกลุ่มเดียวมีการวัดผลก่อน

และหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design) (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

เมื่อ O_1 หมายถึง การทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมครั้งที่ 1 ด้วยแบบสอบถามก่อนในการเข้ารับการฝึกอบรม (Pretest) ที่มีเนื้อหาตามคู่มือพระวิทยากรกระบวนการ รวม ๗ กิจกรรม

X หมายถึง การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนวัยรุ่น มีเนื้อหาตามคู่มือพระวิทยากรกระบวนการ รวม ๗ กิจกรรม

O₂ หมายถึง การทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมครั้งที่ 2 ด้วยแบบสอบถามหลังการเข้ารับการฝึกอบรม (Posttest) ที่มีเนื้อหาตามคู่มือพระวิทยากรกระบวนธรรม รวม 7 กิจกรรม

2. วิธีดำเนินการ การวิจัยกึ่งทดลอง ใช้แผนการฝึกอบรมทั้งสิ้น 3 วัน 2 คืน รวม 26 ชั่วโมง ครอบคลุมกิจกรรมทั้งสิ้น 7 กิจกรรม เพื่อฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวินัย ด้านสามัคคี ด้านกตัญญู และด้านการรู้จักตนเอง โดยก่อนการอบรมได้กำหนดให้นักเรียนวัยรุ่นจำนวน 100 คน ทำการทดสอบจากแบบสอบถามก่อนการฝึกอบรม เพื่อวัดระดับการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในแต่ละคนว่าอยู่ในระดับใด และเมื่อฝึกอบรมครบถ้วนทั้ง ๒๖ ชั่วโมงแล้ว ให้ทำการทดสอบจากแบบสอบถามหลังการฝึกอบรม (ฉบับหลังการฝึกอบรม จะเป็นฉบับเดียวกับฉบับก่อนการฝึกอบรมแต่สลับข้อกัน) หลังจากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับคุณธรรมจริยธรรมก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

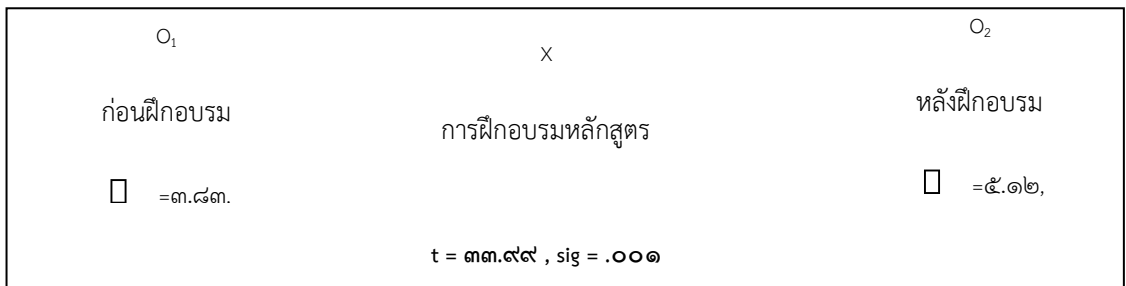
ผลการวิจัยนี้ พบว่า

1. คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.83$, S.D.= 2.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความกตัญญู ($\bar{X}=4.01$, S.D.=.342) ด้านวินัย ($\bar{X}=3.93$, S.D.=.343) ด้านการรู้จักตนเอง ($\bar{X}=3.76$, S.D.=.370) และด้านความสามัคคี ($\bar{X}=3.64$, S.D.= .325) ตามลำดับ จากผลการวิจัยจะพบว่า ความกตัญญูเป็นเป้าหมายที่เยาวชนเข้าถึงได้ง่ายที่สุด ขณะที่ความสามัคคีนั้นอยู่ในลำดับหลังสุดเนื่องจากเยาวชนเหล่านี้มาจากต่างที่กันทำให้การจะรวมกันได้อาจต้องผ่านกิจกรรมหรือการเรียนรู้ร่วมกันอีกสักระยะหนึ่ง โดยการอบรมด้วยจำนวนวันที่น้อยอาจจะไม่ส่งผลกระทบต่อความสามัคคีมากนักแต่หากให้เวลาอบรมเพิ่มมากขึ้น ความสามัคคีอาจจะเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

2. เยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่าที ได้ค่าเท่ากับ 33.99 แตกต่างกัน

28 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยของระยะหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = 5.12$, S.D. = .270) สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของนักเรียนวัยรุ่นก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .284) ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 เปรียบเทียบการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ก่อนฝึกและหลังฝึก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ทำให้เห็นลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. ระดับการมีคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ผู้ปกครองนักเรียนอาจไม่ค่อยมีเวลาใกล้ชิดกับนักเรียนมากนักเพราะต้องทำงาน ประกอบอาชีพเป็นหลัก อาจส่งผลให้ภูมิคุ้มกันทางสังคมลดน้อยลง ละเลยศีลธรรมและคุณธรรม สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สวนดุสิตโพล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ได้สำรวจปัญหาคุณธรรมด้านสภาพแวดล้อม นักเรียน นักศึกษา ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผลการสำรวจพบว่า พฤติกรรมเยาวชนไทยที่สังคมพึงตระหนัก คือ 1) การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุนิยม 2) การแต่งตัวที่โป้เปลือย ไม่ถูกกาลเทศะตามแฟชั่นต่างชาติ 3) การมั่วสุมอบายมุข เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ติดยาเสพติด เที่ยวกลางคืน ติดเกม 4) มีอิสระทางความคิด กล้าคิด กล้าแสดงออกมากเกินไปจนเกินงาม 5) ก้าวร้าวไม่เชื่อฟังพ่อแม่ไม่มีความกตัญญู และขาดสัมมาคารวะ สอดคล้องกับสุรธัชชุนกุล นุ่นภูบาล และสุธาสิณี ราชเจริญ (สุรธัชชุนกุล นุ่นภูบาล และสุธาสิณี ราชเจริญ, 2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

เยาวชนโดยใช้การบูรณาการวรรณกรรมและสื่อพื้นบ้านในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เยาวชนพบเจอมากที่สุด คือ ปัญหาการหนีเรียนและเลิกเรียนกลางคัน ปัญหาการติดเกมส์ ปัญหาติดการพนัน และปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนกลายเป็นคนที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้านความกตัญญู เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นด้านที่อยู่ในลำดับสูงสุด จากทั้งสี่ด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เยาวชนไทยได้มักได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ การเลี้ยงดูของครอบครัว และการอบรมสั่งสอนของครูในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนให้มีคุณลักษณะของการเป็นคนมีความกตัญญู แม้ว่ากระแสความเจริญทางเทคโนโลยีมักจะช่วยให้เกิดการเบี่ยงเบนของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเยาวชนก็ตาม สอดคล้องกับ สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และ ศศิกาลญณ์ ทวีสุวรรณ (สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และ ศศิกาลญณ์ ทวีสุวรรณ, 2552) ศึกษาพบว่า ลักษณะคุณธรรมของนักเรียนหลังการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความกตัญญูกตเวทิมี่ค่าเฉลี่ยสูงสุด

ด้านวินัย เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคมของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น การให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดิ่งงามลดลง วินัยเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เยาวชน ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะถ้าสมาชิกในสังคมยึดมั่นในระเบียบวินัย ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดี รู้หน้าที่และสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น สังคมนั้นก็จะพบแต่ความสุข สอดคล้องกับประภาส ละราศรี (ประภาส ละราศรี, 2552) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดตาไถ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน กำหนดกระบวนการและวางแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดตาไถ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนบ้านกุดตาไถ่ นักเรียนบางส่วนยังฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนสาย ขาดความรับผิดชอบ ผลการประเมินความมีคุณธรรม จริยธรรมของ

นักเรียนโดยครูก่อนการพัฒนาพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ภายหลังจากพัฒนา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการรู้จักตนเอง เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยมีแนวโน้มมากขึ้น จนส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม การปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตนั้นควรจะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว และถือเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา โดยเยาวชนต้องเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของตนเอง การรู้จักตนเองเท่ากับเป็นการเดินทางของชีวิต ความรู้จักตนเองของบุคคลคือ การสร้างความสามารถในการพิจารณาให้รู้อิทธิพลของความดี และความไม่ดีของตนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเสริมสร้างความดีของตนให้มีพลังเข้มแข็ง ในลักษณะที่ตนเองและสังคมยอมรับได้ สอดคล้องกับ อภิวัชร ศิริขันธ์ (อภิวัชร ศิริขันธ์, 2558) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนบ้านหนองขาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า สภาพด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองขาด นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านคุณธรรมพื้นฐานอยู่ในระดับพอใช้ มีนักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสม นักเรียนขาดคุณธรรมพื้นฐาน นักเรียนบางส่วนมีการประพฤติตนไม่เหมาะสม นักเรียนขาดคุณธรรม จริยธรรมขั้นพื้นฐาน

ด้านความสามัคคี เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นด้านที่อยู่ในลำดับต่ำสุด จากทั้งสี่ด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันสภาพสังคมเกิดความแตกแยกแย่งชิง การแข่งขันเพื่อยึดถือประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ คนจำนวนมากอยู่ร่วมกับคนที่มีความเห็นต่างกันได้ จึงการขาดความสามัคคี เกิดความขัดแย้งกัน สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต “สวนดุสิตโพล” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ได้สำรวจปัญหาคุณธรรมด้านสภาพแวดล้อม นักเรียน นักศึกษา ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผลการสำรวจพบว่า 10 คุณธรรมของเยาวชนไทยที่ควรเร่งสร้างปลูกฝัง คือ 1) ความมีระเบียบวินัย 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความขยันหมั่นเพียร 4) ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5) ความสุภาพมีสัมมาคารวะ 6) ความกตัญญู 7) ปลูกจิตสำนึกที่ดี 8) ความสามัคคี 9) ความมีเหตุมีผล และ 10) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2) เปรียบเทียบการมีคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนน

เฉลี่ยค่าที่ได้ค่าเท่ากับ 33.99 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ พิชิต ทิวาพัฒน์ (พิชิต ทิวาพัฒน์, 2551) พบว่า การสร้างนวัตกรรมที่ใช้พัฒนาคุณธรรมนักเรียน โดยการระดมความคิดจากบุคคล 4 กลุ่ม คือนักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏว่าได้นวัตกรรมที่ประกอบด้วยโครงการ ๓ โครงการ คือ 1) โครงการเข้าวัดฟังธรรมทุกวันพระของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 2) โครงการการอบรมคุณธรรมนักเรียนประจำสัปดาห์ และ 3) โครงการเข้าค่ายคุณธรรมนักเรียน และผลการศึกษาผลการใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณธรรมนักเรียนที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมเชิงคุณธรรมตามแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นวัตกรรมคุณธรรมนักเรียนมีผลทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมเชิงคุณธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทสรุป

ในสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบัน ผู้ปกครองนักเรียนอาจไม่ค่อยมีเวลาใกล้ชิดกับนักเรียนมากนักเพราะต้องทำงานประกอบอาชีพเป็นหลัก ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันทางสังคมลดน้อยลง ละเลยศีลธรรมและคุณธรรม ทำให้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นก่อนเข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังจากนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม นักเรียนมีแนวโน้มการมีคุณธรรมจริยธรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความกตัญญู ด้านวินัย ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสามัคคี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมสำหรับการฝึกอบรมนักเรียนวัยรุ่นสามารถนำมาใช้กับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. คุณธรรมด้านความสามัคคี เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นด้านที่อยู่ในลำดับต่ำสุด จากทั้งสี่ด้าน ผู้ปกครอง ครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ และต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนที่จะยกระดับคุณธรรมด้านนี้ขึ้น โดยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ นักเรียนและเยาวชน กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

32 วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

2. ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม คณะวิทยาการ ครูผู้สอนจะต้องศึกษาวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของเนื้อหา

3. ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ซึ่งในแต่ละขั้นตอน คณะวิทยาการ และครูผู้สอนควรควบคุมเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความ เบื่อหน่าย

4. นักเรียนบางกลุ่มที่ค่อนข้างเรียนรู้ช้า หรืออาจมีความเขินอาย ไม่กล้าแสดงออก คณะวิทยาการและครูผู้สอนต้องคอยกระตุ้นและแนะนำดูแลอย่างใกล้ชิด หรือถ้ามีการทำงานกลุ่มควรกระจายให้นักเรียน กลุ่มนี้อยู่ร่วมกับนักเรียนกลุ่มที่กล้าแสดงออก เพื่อสร้างความมั่นใจและกำลังใจแก่นักเรียนกลุ่มนี้

5. วิทยาการ และครูผู้สอนจะต้องมีความเป็นเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนรู้สึกอยากเรียน และมีความกล้าที่จะถามเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ให้ทำ

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรนำหลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมนี้ ไปปรับและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

ประภาส ละรชาติ. (2552). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตาไถ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พิชิต ทิวาพัฒน์. (2551). การพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านมุงหมากลาน อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุดรธานี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ศิริไชย หงส์สงวนศรี. (2562). ปัญหาความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น. (ออนไลน์). <https://th.rajanukul.go.th/preview-๓๕๖๓.html>.

- ศุภชัยวิชัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2556). **สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น**. (ออนไลน์). [http:// www.dla.go.th/upload/ebook/column/๒๐๑๒/๗/๒๐๑๓_๕๐๕๑.pdf](http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/๒๐๑๒/๗/๒๐๑๓_๕๐๕๑.pdf).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2550). **ปัญหาคุณธรรมด้านสภาพแวดล้อม นักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหาร/ ครู/ อาจารย์ผู้ปกครอง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **ปัญหาคุณธรรมด้านสภาพแวดล้อม นักเรียน/ นักศึกษา ผู้บริหาร/ครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และศศิภาณูจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). **การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ**. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุรชัยนุกูล นุ่นภูบาล และสุธาสิณี ราชเจริญ. (2561). **รูปแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เยาวชนโดยใช้การบูรณาการวรรณกรรมและสื่อพื้นบ้านในจังหวัดเลย**. วารสาร **วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย** ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ. ตุลาคม.
- อภิวัชร ศิริจันทร์. (2558). **การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขาด** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรพินทร์ ชูชม. (2552). **การวิจัยกึ่งทดลอง**. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์** ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 กันยายน.

